

CATECHISMI

AD PAROCHOS

PARS SECUNDA.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

1. Doctrinam Sacramentorum tradere, Parocho in primis est curandum.

Cum omnis Christianæ doctrinæ pars (1) scientiam diligentiamque desiderat: tum Sacramentorum disciplina, quæ & Dei jussu necessaria, & utilitati uberrima est, Parocho facultatem & industriam postulat singularem, ut ejus accurata ac frequenti perceptione fideles tales evadant, quibus præstantissimæ ac sanctissimæ res dignæ & salutariter impertiri possint, & Sacerdotes ab illa divini interdicti regula non discedant: *a Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos* (2).

2. Quidnam sibi velit Sacramenti vocabulum.

Principio igitur, quoniam universè de toto genere Sacramentorum agendum est, ab ipsius nominis vi atque notione oportet incipere, ejusque ambiguum significationem explanare; ut quæ hujus verbi sententia hoc loco propria sit, facilius intelligatur. Quare docendi sunt fideles, Sacramenti nomen (quod ad propositam rem attinet) aliter à prophanis, quam à Sacris Scriptoribus acceptum esse: nam alii auctores Sacramenti nomine obligationem illam significari voluerunt, cum jurati aliquo servitutis vinculo obstringimur, ex quo jusjurandum, quo se milites fidelem operam Reipublicæ præsturos pol-

(1) Scientiam) Edit. Vener. Lugdun. Lovan. & Pat. habent Pastoris scientiam.

(2) Edit. Pat. addit, ne forte consulerent eas pedibus suis, & conversi diruerunt, ut est apud Matth. cap. 7. v. 6.

Canes sunt infideles Ecclesiam Dei lacerantes.

Porci autem per vitam agentes, omnia genera virtutum conculcantes, de quibus inquit Christus.

a Matth. 7. 6.

Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Sacramenti vox est multiplex.

pollicentur, Sacramentum militare dictum est: atque hæc frequentissima hujus vocabuli significatio apud illos videtur fuisse. Verum apud Latinos Patres, qui res divinas scriptis tradiderunt, Sacramenti nomen aliquam rem sacram, quæ in occulto latet declarat: quemadmodum Græci ad eandem rem significandam mysterii vocabulo usi sunt. In eam verò sententiam Sacramenti vocem accipiendam esse intelligimus, cum ad Ephesios scribitur: *a Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ.* Deinde ad Timotheum: *b Magnum est pietatis Sacramentum.* Præterea in libro Sapientiæ: *c Nescierunt Sacramenta Dei.* Quibus in locis & aliis multis licet animadvertere Sacramentum nihil aliud nisi rem sacram abditam atque occultam significare.

3. Sacramenti nomen ad signa sacra significanda à Patribus accommodatum, est antiquissimum.

Quare Latini Doctores signa quædam sensibus subiecta, quæ gratiam quam efficiunt, simul etiam declarant, ac veluti ante oculos ponunt, Sacramenta commodè appellari posse existimarunt. Quamquam, ut D. Gregorio placet, ob id Sacramenta dici possunt, quod divina virtus sub rerum corporearum regum occultè salutem efficiat. Nec verò quisquam putet, hoc vocabulum nuper in Ecclesiam inductum esse: nam qui Sanctos Hieronymum & Augustinum legerit, facile perspicit antiquos religionis nostræ scriptores ad eam, de qua loquimur, rem demonstrandam sæpissimè Sacramenti nomine, interdum verò etiam Symboli, vel Mystici signi, vel sacri signi voce usos esse. Atque hæc de Sacramenti nomine dicta sint: quod quidem veteris etiam legis Sacramentis convenit, de quibus nihil opus est Pastoribus præcepta tradere, cum ea Evangelii lege & gratia sublata sint.

4. Quam rem Catholicis scriptoribus propriè denotet Sacramentum.

Verum præter nominis notionem, quæ hæcenus declarata est, rei etiam vis & natura diligenter investiganda, & quid Sacramentum sit, fidelibus aperiendum est. Sacramenta enim ex genere earum rerum esse, quibus salus & justitia comparatur, dubitare nemo potest. Sed cum multæ rationes sint, quæ ad hanc rem explicandam aptæ & accommodatæ videantur, nulla tamen planius & dilucidius eam demonstrat, quam definitio à D. Augustino tradita: quam deinde omnes doctores scholastici secuti sunt: *d Sacramentum inquit ille, est signum rei sacræ: vel, ut aliis verbis, in eandem tamen*

Latini pro jurejurando Sacramentum sumpserunt.

Tullius Cic. 1. offic. Patres pro re divina latente mysterii & Sacramenti nomine usi sunt.

a Ephes. 1. 9.

b 1. Timoth. 3. 16.

c Sapientiæ 2. 22.

Ephes. 5. 32.

Apoc. 1. 19.

D. Greg. in c. 16. l. 1. Regum supra illud; Directus est spiritus Domini in David.

Sacramenti nomen à primis Ecclesie Patribus sæpè fuit usurpatum.

Vide Tertul. de præscr. & lib. 1. adver. Marc. Cyp. ep. 56. & in lib. de Baptis. Christi. Hier. in Comment. in Thren. Aug. l. 19. contra Faust. c. 111. in Jo. tract. 80.

De propria vi, atque natura Sacramenti.

Sacramentum est res, quæ salus & justitia comparatur.

d D. Aug. 1. 10. de Civ. Dei, c. 5. Alex. de Ales. 4. p. q. 1. mem. 1.

D. Thom. in 1. 1. q. 60. per tot.

^a Hæc definitio colligitur ex Aug. lib. de Catech. rud. c. 26.

Rerum sensibilibus duo esse genera. Aug. l. 2. de Doctrina Christ. c. 7. Signa autem naturaliter alia ad placitum. Arist. lib. 1. Perih. c. 1.

Aug. lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 1. quem sequitur Mag. l. 4. dist. 1. de Gratian. de Consec. dist. 2. cap. Signum.

Sacramentum cur inter res, quæ significant, reponi debeat. Aug. l. 3. de Doctrina Christ. c. 9. & ep. 12. ad Bonif. in lib. de Catech. rud. c. 26. Tertul. in lib. de Resurrectione carnis. Greg. 6. c. 3. in l. Reg.

Sacramentum inter res quæ significant, esse numerandum ex Scripturis colligitur.

^b Gen. 17. 10. 1. 12.
^c Rom. 4. 11.
^d Rom. 6. 3.
Ibid. 4.

Utilitas ex doctrina superiori emanans.

sententiam, dictum est, *a Sacramentum est invisibilis gratiæ visibile signum, ad nostram justificationem institutum.*

5. *Rerum sensibilibus divisio, quidque signi nomine intelligendum sit.*

Quæ quidem definitio ut magis pateat, singulæ ejus partes à Pastoribus exponendæ erunt; atque in primis docere oportebit, rerum omnium, quæ sensibus percipiuntur, duo esse genera, alia enim ob id inventæ sunt, ut aliquid significant; alia non alterius rei significandæ, sed sua tantum causa effectæ sunt: quo in numero omnes penè res, quæ natura constant, haberi possunt. At verò in priori genere vocabula rerum, scripta, vexilla, imagines, tubæ, & alia hujusmodi permulta ponenda sunt: nam si ex vocabulis vim significandi detraxeris, sublata videtur esse causa, quamobrem vocabula instituerentur. Hæc igitur signa propriè dicuntur. Illud enim signum esse Sanctus Augustinus testatur, quòd præter rem, quam sensibus objicit, efficit etiam, ut ex se alterius rei cognitionem capiamus, sicut ex vestigio quod terræ impressum intuemur, transisse aliquem, cujus vestigium apparet, facillè cognoscimus.

6. *Quomodo Sacramenta in genere signi reponenda sint, ostenditur.*

Quæ cum ita se habeant, Sacramentum ad hoc rerum genus, quæ significandi causa institutæ sunt, referri perspicuum est, siquidem specie quadam & similitudine id nobis declarat, quod Deus in animis nostris, sua virtute, quæ sensu percipi non potest efficit. Baptismus enim (ut, quod docetur, exemplo notius fiat,) cum adhibitis certis & solemnibus verbis, aqua extrinsecus abluimur, hoc significat, Spiritus Sancti virtute omnem peccati maculam & turpitudinem interiùs elui, & animas nostras præclaro illo coelestis justitiæ dono augeri atque ornari: simulque ea corporis ablutio, ut postea suo loco explicabitur; illud in animo efficit, quod significat.

7. *Idem etiam ex Scripturis demonstratur.*

Sed ex Scripturis etiam apertè colligitur, Sacramentum inter signa numerandum esse. Apostolus enim de circumcisione, veteris legis Sacramento, quæ à Abraham patri omnium credentium data erat, ita ad Romanos scribit: *c Et signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei.* Et alio loco d cum affirmat nos omnes qui baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizatos esse, licet cognoscere baptismum hujus rei significationem habere, nimirum, ut ait idem Apostolus, *Nos consepultos esse cum illo per Baptismum in mortem.* Neque

que

que verò parùm proderit, si fidelis populus Sacramenta ad signa pertinere intellexerit: ita enim fiet, ut quæ illis significantur, continentur atque efficiuntur, sancta & augusta esse faciliùs sibi persuadeat; cognitaque eorum sanctitate, ad divinam erga nos beneficentiam colendam ac venerandam magis excitetur.

8. *Quot sint signorum genera.*

Sequitur nunc, ut verba illa *rei sacræ*, quæ est altera definitionis pars, explicentur. Quod quidem ut commode fieri possit, paulò altius repetenda sunt quæ de signorum varietate Sanctus Augustinus acutè & subtiliter disputavit. *Quædam enim signa naturalia dicuntur, quæ præter se ipsa alterius rei notitiam* (quod omnibus signis commune esse, antea demonstratum est) *in animis nostris gignunt*; veluti fumus, ex quo statim ignem adesse intelligitur: atque hoc signum ob eam causam naturale appellandum est, quod fumus non voluntate ignem significat, sed rerum usus efficit, ut si quis fumum tantum videat, naturam simul & vim ignis, qui adhuc latet, subesse, mente & cogitatione percipiat. *Quædam vero signa natura non constat, sed constituta, atque ab hominibus inventa sunt*, ut & colloqui inter se, & aliis animi sui sensa explicare, vicissimque aliorum sententiam & consilia possent cognoscere. Hæc autem quam varia & multiplicitia sînt, ex eo licet animadvertere, quod nonnulla ad oculorum, pleraque ad aurium sensum, reliqua ad cæteros sensus pertinent. Nam cum aliquid alicui innuimus, & exempli causa, sublato vexillo quidpiam declaramus, satis constat, eam significationem ad oculos tantum referri: quemadmodum tubarum, tiliarum, aut citharæ sonus, qui non solum delectandi, sed plerumquè significandi causa funditur, ad aurium judicium spectat; quo quidem præcipuè sensu verba etiam accipiuntur, quæ ad exprimendas intimas animi cogitationes maximam vim habent.

9. *De signis à Deo institutis tam in veteri, quam in novo Testamento.*

Verùm præter illa signa, quæ hominum consensu & voluntate constituta esse, hætenùs diximus, alia quædam sunt divinitus data, quorum tamen non unum genus esse omnes consentiunt. Alia enim signa ob eam tantum rem à Deo hominibus commendata sunt; ut aliquid significarent vel admonerent; cujusmodi fuerunt, a legis purificationes, panis azymus & alia permulta, quæ ad Mosaici cultus cæremonias pertinebant: alia verò Deus instituit, quæ non significandi modò; sed efficiendi etiam vim haberent, atque in hoc posteriori

sig-

Sacramentum esse rei sacræ signum, quomodo intelligendum, & quod quadruplex sit signorum genus.

Signa naturalia, voluntaria, prognostica, & practica.

Signa quædam sunt divinitus data. Aug. l. 2. de Doctrina Christ. c. 9. & in 3. de Trin. cap. 10. Vide de his Leviticum ferè per totum. Significationes autem pete ex Cyrillo in l. de Adorat. in spiritu & veritate.

^a Exod. 12. 15. 18. & 23. 15. & 34. 18.

signorum genere Sacramenta novæ legis numeranda esse liquidò apparet. Signa enim sunt divinitus tradita, non ab hominibus inventa, quæ rei cuiuspiam sacræ, quam declarant, efficientiam in se continere certo credimus.

10. *Res sacra quomodo in definitione Sacramenti sit intelligenda.*

Sed quemadmodum signa in multiplici varietate esse ostendimus: ita etiam res sacra non unius modi existimanda est. Quod verò ad propositam Sacramenti definitionem attinet, divinarum rerum scriptores, sacræ rei nomine Dei gratiam, quæ nos sanctos efficit, ac omnium divinarum virtutum habitum exornat, demonstrant: huic enim gratiæ propriam sacræ rei appellationem tribuendam meritò putarunt; quippè cum ejus beneficio animus noster Deo consecratur & conjugatur.

11. *Sacramenti uberior definitio, & qua ratione à reliquis signis sacris illud differat.*

Quare, ut explicatius quid Sacramentum sit, declararetur, docendum erit, rem esse sensibus subjectam, quæ ex Dei institutione, sanctitatis & justitiæ tum significandæ tum efficiendæ vim habet: ex quo sequitur, ut facillè quis possit intelligere, Imagines Sanctorum, Cruces, & alià id genus, quamvis sacrarum rerum signa sint, non ideo tamen Sacramenta dicenda esse. Hujus autem veritatis doctrinam facillè erit omnium Sacramentorum exemplo comprobare, si quod antea de Baptismo admonuimus, cum dicebamus solemnem illam corporis abluitionem signum esse, & efficientiam habere rei sacræ, quæ interiori Spiritus Sancti vi fieret, idem etiam in aliis Sacramentis exercere aliquis velit.

12. *Sacramenta non unam tantum rem, sed plures significant.*

Jam verò hisce mysticis signis, quæ à Deo instituta sunt, illud etiam præcipuè convenit, ut ex Domini institutione non unam aliquam rem, sed plures simul significant. Quod in singulis Sacramentis licet cognoscere, quæ non solum sanctitatem & justitiam nostram, sed præterea duo alia cum ipsa sanctitate maximè conjuncta declarant, Christi scilicet Redemptoris passionem, quæ sanctitatis causa est, & vitam æternam coelestemque beatitudinem, ad quam sanctitas nostra, tamquam ad finem, referri debet. Quod quidem, cum omnibus Sacramentis perspicui possit, meritò sacri Doctores unicuique Sacramentorum triplicem significanti vim inesse tradiderunt: tum quia alicujus rei præteritæ memoriam afferat: tum quia aliam præsentem indicet ac demonstret: tum quia aliam futuram prænuntiet. Neque verò existimandum est,

Conc. Trid. sess. 7. c. 6. de Sacramentis. Gratia Dei, Sacra res propriè nuncupatur.

Magist. in 4. dist. 1. D. Thom. in 3. p. q. 60. art. 2. & Hugo de Sacramentis.

Scot. 4. dist. 1. q. 2. litt. M.

D. Thom. in 3. p. q. 60. art. 9. quod probat ex Aug. verbis, quæ citantur de Consec. dist. 2. cap. Hoc est quod.

Ua in quodque Sacramentum tria simul significat, Passionem, Gratiam, & Gloriam. Signa rememorativum.

est, hoc ita ab illis doceri, ut etiam Sanctorum Scripturarum testimonio non probeatur. Nam, cum Apostolus ait: *a Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus; planè ostendit, idcirco Baptismum signum dicendum esse, quòd Dominicæ passionis & mortis nos admoneat.* Deinde cum inquit: *Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus;* ex iis verbis perspicuum est, Baptismum signum esse, quo cœlestis gratia in nos infusa declaratur, cujus munere nobis datum est, ut novam vitam instituentes, omnia veræ pietatis officia facili & libenti animo exequamur. Postremò cum addit: *b Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus;* apparet Baptismum, vitæ etiam æternæ, quam per illum consecuturi sumus, non obscuram significationem dare.

13. *Sacramentum non unam tantum præsentem rem, sed plures designat.*

Sed præter hæc, quæ commemorabimus, varia significanti genera & rationes, sæpè etiam evenit ut Sacramentorum non unam tantum rem præsentem, sed plures demonstret ac notet. Id verò Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum intuitibus facillè est intelligere, quòd veri Corporis & Sanguinis Domini præsentia, necnon gratia, quam non impurè sacra mysteria sumentes percipiunt, designatur. Ex iis igitur quæ dicta sunt Pastoribus argumenta deesse non poterunt, quibus ostendant, quanta divinitatis potentia, quæ arcana miracula Sacramentis novæ legis insint: ut ea summa cum religione colenda & suscipienda esse, omnibus persuadeant.

14. *Cur Sacramenta institui apud Christianos oportuerit.*

Verum ad rectum Sacramentorum usum docendum nihil accomodatius videri potest, quam diligenter causas exponere, cur Sacramenta institui oportuerit. Plures autem numerari solent. Quarum prima est humani ingenii imbecillitas: siquidem natura ita comparatum videmus, ut ad earum rerum notitiam, quæ mente atque intelligentia comprehensæ sunt, nisi per ea, quæ aliquo sensu percipiuntur, nemini adspirare liceat. Ut igitur quæ occulta Dei virtute efficiuntur, facillius intelligere possemus, idem summus rerum omnium artifex sapientissimè fecit, ut eam ipsam virtutem aliquibus signis, quæ sub sensum cadunt, pro sua in nos benignitate declararet. Nam, ut præclare à Sancto Chrysostomo dictum est: *Si homo corporis concreione caruis-*

a Rom. 6. 3. Demonstrativum, & prognosticum, quæ tria habentur in fest. Corporis Christi, ibi: b Sacramentum univium &c. Et 1. Cor. 2.

Non enim me judicavi scire aliquid, nisi Jesum Christum, & hunc cruciatum.

Et in Canone Missæ, Ad Rom. 6. 4.

Hæc dona, hæc mœnera, hæc sancta sacrificia.

b Rom. 6. 5. Significatio Sacramenti Allegorica passionis, Historica gratiæ, Analogica gloriæ.

Sacramentum aliquando plures res præsentem designat.

Sacramentum Eucharistiæ, quot habeat significationes, vide Dam. l. 4. de Orthod. Fide c. 14. & D. Thom. in 3. part. q. 73. art. 4.

Causæ ob quas instituta sunt Sacramenta.

Hugo de Sacram. part. 9. cap. 9. Magist. in 4. Sent. dist. 1. D. Thom. in 3. p. q. 61. art. 1.

Prima ut humani ingenii imbecillitatem adjuvent. Aug. l. 11. de Trinit. cap. 2.

S. Chris. Hom. 83. in Matth.

set, nuda ipsa bona, neque (1) illis integumentis involuta ei oblata essent; quoniam vero anima corpore conjuncta est, omnino opus fuit, ut rerum, quae sentiuntur, adminiculo ad ea intelligentia uteretur.

Altera vero causa est, quod animus noster haud facile commovetur ab ea quae nobis promittuntur credenda. Quare Deus à mundi exordio, quae facere instituerat, verbis quidem frequentissime indicare consuevit: interdum vero, cum opus aliquod institueret, cujus magnitudo promissi fidem abrogare posset, alia etiam signa quae nonnumquam miraculi speciem haberent, verbis adjunxit. Nam cum Deus à Moysen ad Israëlitiçi populi liberationem mitteret, ille vero ne Dei quidem præcipientis auxilio fretus, timeret ne onus sibi gravius imponeretur, quam ut sustinere posset, aut ne populus divinis oraculis & dictis fidem non adjungeret, b Dominus promissionem suam multa signorum varietate firmavit. Quemadmodum igitur in veteri testamento Deus fecerat, ut magni alicujus promissi constantiam signis testificaretur: ita etiam in nova lege Christus Salvator noster, cum nobis peccatorum veniam caelestem gratiam, Spiritus Sancti communicationem pollicitus est, quaedam signa oculis, & sensibus subjecta instituit, quibus eum quasi pignoribus obligatum haberemus, atque ita fidelem in promissis futurum, dubitare numquam possemus.

Tertia causa fuit, ut illa tamquam remedia, ut scribit Sanctus Ambrosius, atque c Evangelici Samaritani medicamenta ad animarum sanitatem vel recuperandam, vel tuendam præstò essent. Virtutem enim, quae ex Passione Christi manat, hoc est gratiam, quam ille nobis in ara Crucis meruit per Sacramenta, quasi per alveum quemdam, in nos ipsos derivare oportet; aliter vero nemini ulla salutis spes reliqua esse poterit. Quare clementissimus Dominus Sacramenta verbo suo & promissione sancita, relinquere in Ecclesia voluit, per quae passionis suae fructum nobis re ipsa communicari sine dubitatione crederemus, si modò unusquisque nostrum ad se eam curationem piè & religiosè admovent.

Sed quarta etiam causa accedit, cur Sacramentorum institutio necessaria videri possit: ut scilicet nota quaedam & symbola esset, quibus fideles internoscerentur

Secunda, ut credendi certitudinem erigant Aug. l. 4. contra Donat c. 24.

a Exod. 3. 10. 11.

b Exod. 4. 15. 4.

Instituta sunt Sacramenta, ut ostendatur plenitudo divinae misericordiae, & dispensatio divinae justitiae. Alex. de Alas. 4. p. q. 1. membr. 2. art. 2.

Tertia, ut parata, & certa sit medicina ad depellendos animi morbos, & salutem tuendam. S. Amb. lib. 5. de Sacram. cap. 4.

c Lucæ 10. 33. 34.

Quarta, ut sint Christianismi, veræque religionis symbola, & sanctae societatis vincula,

si 28. mch. 11. 22

(1) Illis Edit. Lovan. Lugd. multò meliùs ullis.

tur: cum præsertim (1) nullus hominum cœtus queat, ut etiam à D. Augustino traditum est, sive veræ, sive falsæ religionis nomine, quasi unum corpus coagmentari, nisi aliquo visibilium signorum fœdere conjungantur. Utrumque igitur præstant novæ legis Sacramenta, quæ & Christianæ fidei cultores ab infidelibus distinguunt, & ipsos fideles sancto quodam vinculo inter se connectunt.

Præterea aliam etiam justissimam fuisse causam Sacramenta instituendi, ex illis Apostoli verbis, a Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ostendi potest. Sacramentis enim fidem nostram in hominum conspectu profiteri, & notam facere videmur. Quare ad Baptismum accedentes, palàm testamur, nos credere ejus aquæ virtute, qua in Sacramento abluimur, spiritualem animæ purgationem fieri.

Magnam deinde vim habent Sacramenta, non solum ad fidem in animis nostris excitandam & exercendam, sed etiam eam charitatem inflammandam, qua amare inter nos debemus; cum arctissimo nos vinculo colligatos, & unius corporis membra effectos esse, ex sacrorum mysteriorum communionem recordamur.

Postremò, quod in Christianæ pietatis studio plurimi faciendum est, humanæ mentis superbiam edomant ac comprimunt, nosque ad humilitatem exercent; dum sensibilibus elementis subjicere nos cogimur, ut Deo obtemperemus, à quo antea impiè defeceramus, ut mundi elementis serviremus. Hæc sunt, quæ potissimum de Sacramenti nomine, natura, institutione fideli populo tradenda esse visa sunt: quæ posteaquam à Pastoribus accuratè exposita fuerint, docere deinceps oportebit, quibus ex rebus singula Sacramenta constet, quæve sint illorum partes, ac præterea qui ritus & cæremoniæ ad ditæ illis fuerint.

15. Partes ad constituendum unumquodque Sacramentum necessariae.

Primum igitur explicandum est, rem sensibilem, quæ supra in Sacramenti definitione posita est, non unam tantum esse, quamvis unum signum constitui credendum

H dum

(1) Nullus hominum cœtus &c. Edit. Pat. in nullum nomen religioe sive verum, sive falsum colligari homines possunt, nisi aliquo signorum vel Sacramentorum visibilium fœdere conjungantur magis coheret cum textu S. Augustini, qui apud PP. Maur. sic se habet: in nullum nomen religionis seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum vel Sacramentorum consensu colligantur.

D. Aug. l. 1. 9. de hæret. Fausum, cap. 11. & de Vera Religione, cap. 17 & Basl. in exh. o. r. t. Baptisum.

Quinta, sunt testimo- nia nostræ fidei, quæ quæ- certa declaratio. a Rom. 1. c. 1

Sexta, ut sint in cimenta fidei, & charita- tis.

Septima, sunt humi- litatis excita ad instru- menta.

Galat. 4. Epilogus superiorum

dum sit. Duo enim sunt, ex quibus quodlibet Sacramentum conficitur: quorum alterum materiae rationem habet, atque elementum dicitur: alterum formae vim, & verbum communi vocabulo appellatur. Sic enim à Patribus accepimus; qua in re notum est atque apud omnes pervulgatum illud Sancti Augustini testimonium, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Rei igitur sensibilis nomine tum materiam, sive elementa intelligunt, ut in Sacramento Baptismi aquam, Confirmationis chrisma, & Extremæ unctionis oleum, quæ omnia sub aspectum cadunt: tum præterea verba, quæ formæ rationem habent, atque ad aurium sensum pertinent. Apostolus verò utrumque apertè indicavit, cum inquit: *a Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ.* Quo in loco materia & forma Sacramenti exprimitur.

16. *Cur elemento verba addita fuerint.*

Addenda autem erant verba ad materiam, ut apertior clariorque rei, quæ gerebatur, significatio fieret. Verba enim inter omnia signa maximam vim habere perspicuum est: ac si ipsa desint, plane obscurum erit, quidnam materia Sacramentorum designet ac demonstret. Nam ut in Baptismo licet videre, cum aqua non minus refrigerandi, quam abluendi vim habeat, & utriusque rei symbolum esse possit; nisi verba addantur, utrum horum in Baptismo significet, aliquis fortassè conjectura aliqua adjudicabit: nemo autem ea de re quidpiam certi affirmare audebit: at cum verba adhibentur, statim intelligimus abluendi vim & significationem habere.

17. *Excellentia Sacramentorum novæ legis.*

In hoc autem nostra Sacramenta antiquæ legis Sacramentis plurimum præstant, quòd in illis administrandis nulla, quod quidem acceperimus, definita forma servaretur, quo etiam fiebat ut incerta admodum & obscura essent; nostra verò formam verborum ita præscriptam habent, ut si forte ab ea discedatur, Sacramenti ratio constare non possit: ob eamque rem clarissima sunt, ac nullum relinquunt dubitandi locum. Hæ igitur sunt partes, quæ ad naturam & substantiam Sacramentorum pertinent, & ex quibus unumquodque Sacramentum necessario constituitur.

Duobus quodlibet Sacramentum constat. Mag. in 1. Sent. d. 1. l. 1. D. Thom. in 3. P. q. 60. art. 4. §. 6. S. Aug. tract. 80. in Joan. In utero Mariæ accessit Verbum Divinitatis ad elementum humanitatis, & factum est Sacramentum Incarnationis.

4. Ephes. 5. 25. 26.

Materia & forma Sacramentorum ex Scripturis erahuntur.

Verborum in Sacramentis virtus.

Aug. lib. 8. de Doctrina Christi. cap. 3.

Sacramenta legis veteris formam definitam non habebant: hoc colligitur ex Scripturis in quibus veterum Sacramentorum fit mentio. Forma sublata, ratio Sacramenti collitur.

18. *Quæ sit cæremoniarum in Sacramentis virtus & natura.*

His accedunt cæremonia, quæ tametsi prætermitti sine peccato non possunt, nisi aliud facere ipsa necessitas cogat; tamen, si quando omittantur, quoniam rei naturam non attingunt, nihil de vera Sacramenti ratione imminui credendum est. Ac meritò quidem à primis usque Ecclesiæ temporibus illud semper servatum est, ut Sacramenta solemnibus quibusdam cæremoniis ministrarentur. Primùm enim maximè decuit sacris mysteriis eum religionis cultum tribuere, ut sancta sanctè tractare videremur: præterea, quæ Sacramento efficiuntur, cæremonia ipsæ magis declarant, ac veluti ante oculos ponunt, & earum rerum sanctitatem in animos fidelium aitiùs imprimunt. Deinde verò mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter observant, ad sublimium rerum cogitationem erigunt, fidemque in eis & charitatem excitant; quo major cura & diligentia adhibenda erit, ut fideles vim cæremoniarum, quibus singula Sacramento conficiuntur, cognitam & perspectam habeant.

19. *Quot sint Catholicæ Ecclesiæ Sacramenta.*

Sequitur, ut Sacramentorum etiam numerus explicetur, quæ quidem cognitio hanc utilitatem affert, quòd populus eo majori pietate omnes animi sui vires ad laudandam & prædicandam Dei erga nos singularem beneficentiam convertet, quo plura salutis ac beatæ vitæ adjuncta nobis divinitus parata esse intellexerit. Catholicæ igitur Ecclesiæ Sacramenta, quemadmodum ex a Scripturis probatur, & Patrum traditione ad eos pervenit, & b Conciliorum testatur auctoritas, septenario numero definita sunt.

20. *Cur nec majori, nec minori numero Sacramenta concludantur.*

Cur autem neque plura neque pauciora numerentur, ex iis etiam rebus, quæ per similitudinem à naturali vita ad spiritualem transferuntur, probabili quadam ratione ostendi poterit. Homini enim ad vivendum vitamque conservandam, & ex sua, reique publicæ utilitate traducendum, hæc septem necessaria videntur: ut scilicet in lucem edatur, augeatur, alatur, si in morbum incidat, sanetur, imbecillitas virium reficiatur: deinde, quod ad rempublicam attinet, ut magistratus numquam desint, quorum auctoritate & imperio regatur; ac postremo, legitima sobolis propagatione se ipsum & humanum genus conservet. Quæ omnia quoniam vitæ illi, qua anima Deo vivit, respondere satis

Videatur c. 13. de Sacramentis in genere, sec. 7. Conc. Trid. Cæremoniarum æquitas in Ar. p. 1. de Eccl. Hier. c. 2. Clem. ep. 3. Basil. de Spiritu Sancto; cap. 27. Conc. Trid. sess. 22. c. 4. & 7. in fidei doctrina.

Cæremoniarum effectus. Ibid. lib. de Officiis Eccl. c. 10.

De necessitate, numero, & utilitate Sacramentorum.

a Prov. 9. 1. Zach. 3. & 4. v. 9. & 24. b Sess. 7. Conc. Trident. can. 1. de Sacramentis in genere. Com. Const. sess. 15. Flor. in Decreto dato Armeniis.

Humano generi septem sunt necessaria ad vitam commodè traducendam.

Conc. Const. sess. 19. Florent. in Decreto dato Armeni. Trid. sess. 7. D. Thom. in 3. P. q. 64. art. 1.